

Utbildningsinspektion i Arbråskolan förskoleklass och grundskola årskurs 1–9

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan	2
Sammanfattande bedömning	2
Bedömning av utbildningsresultaten	3
Bedömning av verksamheten	4
Bedömning av förutsättningarna för utbildningen	7

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Arbråskolan den 26–28 april 2006. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen om ca två år.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Arbråskolan, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Arbråskolan intervjuades rektorn, lärare, elevvårdspersonal, elever samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner och andra iakttagelser i skolmiljön gjordes. Vidare studerades dokument på skolan som underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av skolan

Arbråskolan	Antal barn/elever
Förskoleklass	25
Grundskola	354
Obligatorisk särskola	3

Uppgifterna är skolans egna från mars 2006.

På Arbråskolan finns sex arbetslag (exklusive förskola), ett för förskoleklass – årskurs 3, ett för förskoleklass - årskurs 2, ett för årskurs 3–6 och tre arbetslag för årskurserna 7–9. Lärarna i de praktiskt-estetiska ämnena är fördelade på arbetslagen för årskurserna 7–9. På skolan finns en ledningsgrupp bestående av rektorn och en s.k. enhetsledare från varje arbetslag. Ledningsgruppen träffas en gång per vecka. Rektorn har varit rektor på skolan sedan år 2002.

Skolan är belägen i Arbrå cirka 2 mil norr om Bollnäs.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Arbråskolan och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga skolförfattningar.

I flera avseenden erbjuder skolan en utbildning av god kvalitet. Kunskapsresultaten är förhållandevis goda även om de kan förbättras. Eleverna trivs och är trygga och värdegrundsarbetet är bra. Vidare bedöms rektorn vara förtrogen med den verksamhet hon leder och elevinflytandet via elev- och klassråd är bra.

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden:

- Uppföljning och utvärdering av kunskapsresultaten i alla ämnen i årskurs 5 bör förbättras.
- Elevernas delaktighet och inflytande över den egna utbildningen bör förbättras liksom skolans arbete med detta.
- De nationella kursplanerna bör tolkas och utvecklas lokalt på ett sådant sätt att det klargörs vad undervisningen skall innehålla och hur den skall utformas för att leda mot de nationellt fastställda målen. Skolan bör även diskutera bedömningsfrågor i större omfattning.
- Skolan bör arbeta med att få till stånd en större individanpassning i undervisningen, bli bättre på att utvärdera undervisningen tillsammans med eleverna samt skapa bättre förutsättningar för att ge eleverna det stöd de behöver.
- Skolans kvalitetsredovisning bör utvecklas.
- Den pedagogiska ledningen bör förstärkas.
- Skolan behöver skapa rutiner för att säkerställa att alla elever i behov av svenska som andraspråk erhåller detta.

- Skolan behöver analysera hur man arbetar med ämnet teknik i förhållande till kursplanemålen.

Bedömning av utbildningsresultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i skollagen och i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94 avsnitten 2.1 och 2.2.

Kunskaper

Förskoleklassens verksamhet utformas på ett sätt som ger eleverna förutsättningar att utvecklas på det sätt som anges i de nationella målen för skolformen.

Av den officiella statistiken för Arbråskolan år 2005 framgår att det genomsnittliga meritvärdet var 198,8 mot genomsnittet i kommunen på 196,3 och i riket på 206,3. Flickor har bättre meritvärde än pojkar men det har försämrats över åren medan pojkarnas resultat förbättrats de senaste åren. Andel elever som saknar ett eller flera betyg år 2005 var 17 procent, vilket är lägsta andelen sedan år 2001. Sämst resultat har skolan i ämnena idrott och hälsa, bild och musik. Skolan uppger att man analyserat skälen till detta och vidtagit åtgärder för att förbättra resultaten. Andel elever behöriga till nationella program på gymnasieskolan år 2005 var 98 procent vilket är betydligt högre andel än för riket och än i kommunen i övrigt. I de nationella ämnesproven i årskurs 9 år 2005 har 34,6 procent ej uppnått målen i matematik samtidigt som alla elever fått betyget G eller bättre i betyg samma år. Enligt lärare och rektor har stödinsatser medfört att resultaten i matematik förbättrats markant mellan nationella provet och slutbetyget.

Enligt rektor var resultaten i de nationella ämnesproven för årskurs 5 vid Arbråskolan år 2005 följande; 91 procent av eleverna nådde målen i svenska och engelska och 82 procent i matematik. 82 procent nådde målen i samtliga tre ämnen.

Inspektörerna bedömer att resultaten i vissa avseenden är goda, t.ex. när det gäller behörigheten att söka till nationella program på gymnasieskolan. I vissa andra avseenden kan resultaten förbättras, t.ex. när det gäller vissa praktisk-estetiska ämnen i årskurs 9. För andra årskurser än ovan redovisade finns ingen statistik eller uppföljning av kunskapsresultaten. Skolan bör förbättra sitt arbete med att följa upp kunskapsresultaten på en skolövergripande nivå för att möjliggöra en bättre planering av verksamheten. Skolan bör även analysera orsakerna till skillnaderna mellan pojkars och flickors resultat på skolövergripande nivå.

När det gäller elevernas kännedom om målen för utbildningen, i form av kurs- och läroplansmål, så framgår det av intervjuerna med personal, elever och föräldrar att elevernas kännedom om dessa är förhållandevis goda men att skolan kan tydliggöra dessa ytterligare eftersom det uppges variera mellan lärare i vilken uträkning målen återges.

Normer och värden

I kommunens elevenkät från år 2005 kan utläsas att 90 procent av eleverna i årskurs 2–6 kände sig trygga på skolan och 82 procent av eleverna i årskurs 7–8. Av samtliga intervjuer framgår att eleverna i allmänhet känner sig trygga, trivs och är respektfulla mot varandra. Kränkningar förekommer dock, främst verba-

la. Av intervjuerna framgår att personalen på skolan agerar vid händelse av detta. Inspektörerna bedömer att det är viktigt att skolans arbete för att motverka kränkningar fortsätter med oförminskad kraft.

Av observationer och intervjuer framgår att eleverna visar respekt för andra elevers åsikter, argumenterar för sina åsikter och tar ansvar för sin utbildning.

I läroplanen för det obligatoriska skolväsendet (Lpo 94) uttrycks att de demokratiska principerna att kunna påverka, ta ansvar och vara delaktig, skall omfatta alla elever, och att eleverna skall få ett reellt inflytande på utbildningens utformning. Av ovan refererade enkät kan utläsas att 88 procent av eleverna i årskurs 2–6 får vara med och bestämma om viktiga frågor på skolan och 73 procent av eleverna i årskurs 7–8. Av intervjuer med eleverna på skolan framgår att elevråd och klassråd fungerar väl och att eleverna har möjlighet att påverka skolans verksamhet genom dessa. Samtidigt framgår att elevernas inflytande över den egna utbildningen är av varierande grad och inte ökar med stigande ålder, vilket författningarna kräver. Inspektörerna bedömer därför att elevinflytandet över den egna utbildningen bör utvecklas framförallt för de äldre eleverna.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skollledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanerna och i andra författningar för respektive skolform.

Arbetet med arbetsmiljö och delaktighet

För att motverka kränkande behandling och uppnå en skola som är trygg och där eleverna trivs arbetar skolan bl.a. med projekt Charlie för eleverna i förskoleklass och årskurs 1–9. Vidare arbetar skolan med kill- och tjejsnack och gruppsamtal för att motverka kränkande behandling. När det funnits tendenser till rasism har skolan vidtagit åtgärder för att råda bukt med detta och samtliga intervjuade uppger att skolan är lugn och trygg. Inspektörerna bedömer att skolans arbete för att motverka kränkande behandling är bra.

På skolan finns ”Arbråskolans handlingsplan mot mobbning” från år 2005. I planen redovisas en definition av begreppet mobbning, förebyggande åtgärder för att förhindra mobbning och åtgärder vid mobbning. Av planen framgår också bl.a. att mobbning kan förekomma mellan vuxna och elever. Där saknas dock det vidare begreppet kränkande behandling som bl.a. innefattar mobbning. Eleverna uppger att de inte känner till planen, vilket de bör göra. Föräldrarna uppger dock att de fått planen. Skolans handlingsplan mot mobbning behandlas inte vidare i denna rapport eftersom skolan skall ha en likabehandlingsplan från den 1 april 2006 (se lag om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever – SFS 2006:67).

Av kommunens föräldraenkät framgår att föräldrarna i huvudsak är nöjda med samarbetet med skolan. Inspektionen bekräftar detta.

Elevrådsarbetet och formerna för arbetet kring detta, t.ex. i form av klassråd bedömdes tidigare i rapporten som gott och eleverna vittnar om att personalen på skolan tar dessa råd på stort allvar. Som tidigare framgått bedöms inflytandet över det egna lärandet kunna öka. Av inspektionen framgår att lärarna i varierande grad tillsammans med eleverna diskuterat hur ett elevinflytande över undervisningen och det egna lärandet kan utvecklas. Av intervjuer med lärare och elever framgår att lärarna har olika syn på vad elevinflytande innebär och inspektörerna bedömer att skolans samsyn kring detta bör utvecklas för att elevinflytandet skall kunna stärkas.

Innehåll, stöd, bedömning och betygssättning, organisering och arbetssätt i undervisningen

Av intervjuerna med lärarna framgår att man i viss utsträckning kollegor emellan diskuterar de nationella kursplanerna men att man på ett systematiskt sätt inte har bearbetat de nationella kursplanerna i nämnvärd omfattning. Sedan en tid tillbaka har dock några arbetslag tagit initiativ till att tolka de nationella kursplanerna i några ämnen och har för avsikt att göra det i alla ämnen. Inspektörerna bedömer att de nationella kursplanerna bör tolkas och utvecklas lokalt på ett sådant sätt att det klargörs vad undervisningen skall innehålla och hur den skall utformas för att leda mot de nationellt fastställda målen. Det innebär ett tydliggörande av hur skolan avser att arbeta för att eleverna skall nå de nationellt angivna målen i samtliga ämnen. I detta sammanhang bör skolan även i högre grad diskutera och tolka bedömningsfrågor eftersom lärarna, trots de olika ämnesnätverk som finns i kommunen och på skolan, uppger att man sällan gemensamt diskuterar hur kunskapsbedömningar skall göras. Det gäller framförallt andra ämnen än svenska, matematik och engelska.

Inspektionen visar att läromedlen i stor omfattning styr undervisningen, framförallt i de högre årskurserna. Den individanpassning som sker handlar till stor del om mängden sidor och uppgifter en elev skall prestera. Det gäller framförallt de teoretiska ämnena. Trots detta fanns exempel under inspektionen där motsatta förhållanden rådde och där eleverna arbetade med ämnesövergripande teman i förskoleklass och årskurserna 1–6. Skolan har själv identifierat att man behöver mer praktiska och konkreta övningar för att möjliggöra en bättre elevanpassning. Inspektörerna bedömer att skolans undervisning bör bli mer flexibel så att en större anpassning av undervisningen sker och att enskilda elevers behov blir mer styrande.

Av intervjuerna med elever och lärare framgår att lärarna i begränsad och varierande grad tillsammans med eleverna utvärderar undervisningen. Det är således sällan eleverna får möjlighet att på ett systematiskt sätt reflektera över den undervisning som bedrivits. Detta bör förbättras och ger möjlighet till större grad av elevinflytande.

Skolan har arbetat med att få till stånd en enhetlig struktur på arbetet med elevstöd och hantering av åtgärdsprogram. Det finns en skriftlig arbetsrutin från år 2005 som beskriver ”elevvård vid Arbråskolan”. Beskrivning av ansvaret görs på tre nivåer; 1) lärare/mentor, 2) elevvårdsteam (EVT) och 3) elevvårdskonferens (EVK) m.m. Skolans elevhälsoteam uppges vara mycket aktivt och utgör ett bra stöd för lärarna på skolan. Av intervjuerna med samtliga grupper framgår att man på skolan anser sig vara bra på att identifiera elevers olika stödbehov. Av inspektionen framgår dock att elevhälsoteamet inte för diskussioner om stöd med alla arbetslag varför arbetslagen utvecklat olika synsätt kring stöd.

Inspektörerna bedömer att detta innebär att alla elever inte ges likvärdiga förutsättningar för stöd, vilket bör åtgärdas. Vidare framgår att elever som bedömts behöva särskilt stöd inte alltid får det på det sätt som bedömts finnas behov av eftersom elever med ännu större behov får stödet på bekostnad av de förstnämnda eleverna. Av elevenkäten för år 2005 framgår också att 14 procent av eleverna i årskurs 7–8 anser att de inte får tillräckligt med stöd (3 procent i de lägre åldrarna). Personal och rektor är även tveksamma till om stöd ges i tillräcklig omfattning till de äldre eleverna. Alla elever i behov av särskilt stöd skall få det enligt skolförfattningarna och skolan behöver säkerställa att så sker. Rektor fattar beslut om särskilt stöd då det rör insatser som kräver ekonomiska medel. Vem som fattar beslut om särskilt stöd i andra avseenden är dock delvis oklart. Det finns skäl att tydliggöra att det är rektor som fattar alla beslut om särskilt stöd i enlighet med författningarna.

Skolförfattningarna uttrycker att stöd i första hand skall ges inom klassens ram för elever i behov av särskilt stöd. Eleverna får i huvudsak särskilt stöd utanför det egna klassrummet. Inspektörerna bedömer att skolan bör analysera hur stöd i större omfattning kan ges inom klassens ram.

Föräldrar och elever är nöjda med utvecklingssamtalen på skolan men uppger samtidigt att de i varierande omfattning får reda på barnens kunskaper i relation till kursplanemålen. Inspektörerna bedömer att samtalen kan utvecklas i detta avseende. Elever och föräldrar uppger att man är mycket nöjda med studie- och yrkesvägledning samt den arbetsplatsförlagda utbildningen.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

För läsåret 2005/06 finns en arbetsplan. Den består av fem mål; 1) barn/elever utvecklar färdighet i att tala, läsa, skriva och räkna, 2) barn/elever ska vara trygga, känna sig uppskattade och ha respekt för sig själv och andra, 3) barn/elever med behov av särskilt stöd för sin utveckling ges detta, 4) föräldrars/vårdnadshavares intresse och delaktighet i skolan är stort samt 5) utveckla samarbete mellan tätort och landsbygd, föreningar och arbetsliv. Skolans personal känner sig delaktiga i arbetet med arbetsplanen och arbetslagen diskuterar denna liksom skolans kvalitetsredovisning.

Dokumentation från skolan och intervjuer visar att skolans verksamhet följs upp dels på utvärderingsdagar ett par gånger per år, men också löpande bl.a. i skolans ledningsgrupp, elevhälsoteam och i arbetslagen. Inspektörerna bedömer således att det finns ett kvalitetsarbete som leder till utveckling av verksamheten, t.ex. har man förändrat arbetslagens organisation och kommer att göra ytterligare förändringar framöver för att ge bättre möjligheter till pedagogisk diskussion. För år 2005 finns en kvalitetsredovisning som bygger på en ledningsdeklaration från förvaltningen. Den redovisar kort skolans arbete med kommunens målområden. De krav som ställs i förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet uppfylls inte så tillvida att det saknas en analys av resultat och även en redovisning av nationella mål, t.ex. vad gäller kunskapsresultat och resultat avseende normer och värden. Detta behöver utvecklas. Inspektörerna vill dock lyfta fram det positiva med att skolan i sin arbetsplan lägger till de mål nämnden tagit fram för att på det viset knyta samman de olika dokumenten.

Ledning och intern kommunikation

Samtliga intervjuade uppger att rektorn är förtrogen med den verksamhet hon leder och att hon i vissa avseenden utövar det pedagogiska ledarskapet men att det skulle behövas ytterligare pedagogisk ledning. Inspektörerna delar personalens bedömning avseende förtrogenhet och ser flera exempel på hur den pedagogiska ledningen utövas, bl.a. genom ett aktivt värdegrunds- och organisationsarbete. Trots det bör den pedagogiska ledningen utvecklas ytterligare kring de förbättringsområden som identifierats i rapporten, t.ex. kring elevinflytande över det egna lärandet, analys av verksamhetens olika resultat och möjliggörande av diskussioner kring de nationella målen.

Skriftligt omdöme skall utfärdas i de fall en elev inte når de mål som, enligt kursplanerna, skall ha uppnåtts i ämnet i slutet av det nionde skolåret. Av förarbeten framgår att de skall beskriva elevens studieutveckling och innehålla information om vilka mål som har uppnåtts under grundskoletiden. Vid en genomgång av några omdömen har inspektörerna uppmärksammat att där även förekommer uppgifter som inte kan anses vara relaterade till elevernas kunskapsutveckling. Inspektörerna bedömer att utformningen av de skriftliga omdömena bör förbättras.

Bedömning av förutsättningarna för utbildningen

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildning, personal samt läromedel, pedagogiska material och utrustning. Bestämmelser finns i bl.a. skollagen.

Tillgång till utbildning och information om utbildning

Av kommunens föräldraenkät för år 2005 framgår att de flesta föräldrarna är nöjda med den information de får om sitt barn på skolan. Inspektionen visar att samverkan med föräldrarna och informationen till dem fungerar väl.

Enligt rektorn och personalen har skolan inga rutiner för att undersöka behovet av studiehandledning på elevens modersmål och svenska som andraspråk. Detta bör förbättras. Studiehandledning på modersmålet bedöms dock i kommunrapporten.

Enligt grundskoleförordningen skall eleverna erbjudas ett allsidigt urval av ämnen inom ramen för elevens val. Elevens val erbjuds inte på skolan förrän i årskurs 6, vilket skolan bör göra för att ge även yngre elever möjlighet att bredda och fördjupa sina kunskaper inom olika ämnen.

Det totala antalet timmar i den nationella timplanen följs för elever som studerar på Arbråskolan sedan förskoleklass. För elever som kommer till skolan i årskurs 6 finns ingen uppföljning. Det är således oklart om det totala antalet timmarna i den nationella timplanen följs för dessa elever. Detta bedöms dock i kommunrapporten.

Det råder viss osäkerhet kring hur ämnet teknik erbjuds i förhållande till målen i den nationella kursplanen för vissa elever. Eleverna i en årskurs 9 uppger att de är osäkra på hur de fått undervisning i ämnet. Lärarna och rektorn kan inte ge ett tillfredsställande svar på hur ämnet erbjuds för någon klass.

Skolan bör enligt inspektörerna analysera hur teknik erbjuds i förhållande till de nationella kursplanemålen.

Personal

Av den officiella statistiken för Arbråskolan år 2004 framgår att 5,7 av 7,6 lärare per 100 elever har pedagogisk utbildning, vilket motsvarar 75 procent. Enligt rektorn har så gott som alla grundskolelärare vid inspektionsbesöket lärarutbildning och lärarna i förskoleklassen förskollärarytbildning. I de fall lärarexamen saknas är det någon lärare som enbart har uppsatsen kvar i sin lärarutbildning och övriga tjänster lyser ut regelbundet. Personalen erbjuds kompetensutveckling men efterfrågar i viss mån ytterligare handledning. Inspektörerna bedömer att skolans arbete med att säkerställa personalens kompetens som gott.

Materiella resurser

De flesta intervjuade anger att miljön är god men att duscharna i idrottshallen är slitna. Plan för renovering finns dock. Övriga materiella resurser bedöms som ändamålsenliga.

Datum	Ort
2006-09-29	Stockholm

Mats Peterson
Anna Löfström